

Гуманітарний ліцей
Олександрійської міської ради

Конкурс

«Історія формування державних символів України, їх значення і використання в Україні у різні історичні періоди»

Науково-дослідницька робота

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНИЙ ТА КРАЄЗНАВЧИЙ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СИМВОЛІКИ У РІЗНІ ІСТОРИЧНІ ПЕРІОДИ

Роботу виконала:
Флоря Віталіна Віталіївна
учениця 10-А класу,
Гуманітарного ліцею
Олександрійської міської ради
Керівник: **Ковальчук О.О.**,
вчитель історії
Гуманітарного ліцею
Олександрійської міської ради

Олександрія
2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ПРАПОРУ ТА ГЕРБА УКРАЇНИ У РІЗНІ ІСТОРИЧНІ ПЕРІОДИ.....	5
1.1. З історії виникнення Державного Герба.....	5
1.2. З історії походження Державного Прапора	7
РОЗДІЛ 2. ВІД ДЕРЖАВНОЇ СИМВОЛІКИ ДО СИМВОЛІКИ КІРОВОГРАДЩИНИ.....	12
2.1. Формування Державної символіки Кіровоградщини.....	12
2.1. 1. Символіка Кіровоградської області.....	13
2. 1. 2. Символіка Олександрійського району та м. Олександрії.....	13
ВИСНОВКИ.....	17
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	19
ДОДАТКИ.....	20

ВСТУП

Знання історії виникнення та формування державної символіки - це не тільки й не стільки ознака освіченої людини, але і людини, яка відповідає вимогам сучасності та живе життям держави, людина з активною громадянською позицією.

Знання про формування державності має глибоке значення. Це не просто ознака історичного коріння, оскільки першоосновою державного утворення є певна спільність людей, яка об'єднана між собою різноманітними взаємозв'язками: державно-національними, ментальними, етнічно-національними, мовними, культурними тощо. Державні символи (прапор, герб, гімн) тісно пов'язані з історією власного народу, його минулим та сьогоденням.

Викликають суперечки щодо формування державної символіки. Досі тривають дискусії щодо кольору прапора: який колір повинен бути вгорі - жовтий або синій. Деякі історики говорять про те, що спочатку використовувався жовто-синій прапор, проте інші вважають, що в часи УНР використовувалися обидва варіанти. Походження Герба також породило багато версій. Так, наприклад, низка фахівців вважають тризуб схематичним зображенням птаха (зокрема, сокола, ворона, голуба). Деякі бачать у тризубі корону. Інші вважають тризуб символом християнської Трійці або ж триєдиного божества з язичницького пантеону, ще інші - слово «ВОЛЯ».

Тому дослідження історії формування Державного Прапора України та Тризуба, герба Великого, символіки Кіровоградщини є необхідною умовою розуміння української символіки та шанобливого ставлення до неї, тому що повага до символів України починається з поваги символіки рідного краю.

Мета даної роботи зумовлена необхідністю дослідження особливостей використання державної символіки в різні історичні періоди та необхідності розгортання широкої організаційної та дослідної роботи щодо популяризації державних символів України та Кіровоградщини, як символіки рідного краю.

Відповідно до поставленої мети можна визначити такі завдання роботи:

- прослідкувати історичні етапи формування Державних прапору та герба України;
- розкрити особливості символіки рідного краю, показати її важливість;
- ознайомити з формуванням національної свідомості і громадянського патріотизму на підставі вивчення, дослідження та використання державної символіки.

У роботі використано метод опису подій, дослідницько-пошуковий. Різноманітні джерела інформації: музейні архівні документи, статті з газет, історичні довідки.

Методологічну основу роботи склали як загально-дослідницькі принципи: об'єктивність, принцип історизму, хронологія, пріоритет фактів, так і соціально-історичні методи: логічний, порівняльний.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в даній роботі було зібрано, досліджено та систематизовано інформацію про загальнодержавний та краєзнавчий аспекти формування символіки у різні історичні періоди, опрацьовано та систематизовано інформацію з широкого кола джерел та публікацій в Інтернет-ресурсах всеукраїнського та обласного і місцевого рівнів.

Апробація та практичне значення роботи: дослідження може бути використане для проведення уроків історії, лекцій з патріотичного виховання молоді, публічних виступів, краєзнавчих конференцій. Робота апробована на відкритих засіданнях секції історичного краєзнавства НТУ «Мрія» Гуманітарного ліцею та під час тематичних екскурсій у міському музейному центрі. Додатки ілюстративно та теоретично розширюють джерельну базу дослідження. Зміст додатків обумовлений методом дослідження.

РОЗДІЛ 1. ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ПРАПОРУ ТА ГЕРБА УКРАЇНИ У РІЗНІ ІСТОРИЧНІ ПЕРІОДИ

1.1. З історії виникнення Державного Герба

Державний Герб - офіційний знак, емблема держави. Стаття 20 Конституції України проголошує: Державними символами України є Державний Прапор України, Державний Герб України і Державний Гімн України. Головним елементом великого Державного Герба України є Знак Княжої Держави Володимира Великого (малий Державний Герб України). Українська державна символіка формувалася протягом тисячоліть.

Історія використання тризуба як герба України дуже давня. Існує безліч теорій походження і значення тризуба (сокіл, якір, символ триєдності світу тощо). З найдавніших часів тризуб шанується як магічний знак, оберіг людини, його родини та всього роду. Це зображення археологи зустрічали у багатьох пам'ятках культури, датованих першими століттями нашої ери. Відомий серед народів Сходу і Середземномор'я з найдавніших часів, на українських землях з II ст.

Тризуб дуже добре був знайомий і в Київській Русі (Додаток 1.А). Одним із головних елементів спадку князя Київського Володимира Великого стало перетворення ранньої Русі на повноцінну державу, у якій було розпочато карбування власної монети – «злотників» і «срібників» – як платіжного засобу та для політичного маркування оподаткованої території. На цих монетах було викарбуване зображення “тризубу Володимира”- княжого родового знаку, що сьогодні є Гербом України. За часів Київської Русі тризуб був родовим знаком Рюриковичів, його зображення археологи знаходять на печатках, монетах, посуді, цеглі, настінних розписах. Князь Ігор разом з послами під час укладання договору з візантіянами мали свої печатки з тризубами. Київський князь Володимир Святославович карбував монети з тризубом, де з одного боку зображувався портрет володаря, а з іншого — тризуб. Вважали, що тризуб

символізував поділ Всесвіту на небесне, земне й потойбічне, поєднання Божественного, Батьківського й Материнського - священних начал, трьох природних стихій - повітря, води й землі. Тож тризуб можна зустріти на цеглі Десятинної церкви, на плитах Успенської церкви у Володимирі Волинському, його зображення знайдено на варязькому мечі, в гербі французької королеви Анни, на надгробку св. Еріка у Швеції.

Поряд з офіційною функцією державного і релігійного символів Тризуб має в Україні і широку естетичну функцію та функцію оберегу. Тризуб зображувався як в орнаментах тканин, килимів, карбування, так у рукописних текстах книг, на монетах і печатках, на ювелірних виробках, державних відзнаках, підвісках і навіть на посуді.

Під час Української революції 1917-1921 років та існування УНР велика увага приділялася питанням формування Державної символіки. У грудні 1917 Українська Центральна Рада затвердила тризуб як герб УНР (Додаток 1.Б).

Рішення було схвалено 18 січня 1918, а 1 березня проголошено закон про Герб, на виконання якого 22 березня 1918 було викладено опис Герба з тризубом як головним його елементом. Законом було встановлено великий та малий державний герб, які мало різнилися композиційно.

22 січня 1919 року увійшло в історію як проголошення Акту Злуки. Саме тоді тризуб увійшов у крайовий герб Західної області УНР. Тризуб залишався головним елементом Герба гетьманської держави Павла Скоропадського, а також Директорії.

Як державний Герб уперше конституційно тризуб був оформлений у травні 1920 Всеукраїнською Національною Радою, а наступним кроком буде ухвалення та затвердження тризуба — спеціальною «Урядовою Комісією по виготовленню Конституції Української Держави» 1 жовтня того ж року.

Сучасний Державний Герб України було затверджено Постановою Верховної Ради України «Про Державний Герб України», яка проголошувала таке: «Верховна Рада України постановляє: Затвердити тризуб як малий герб України, вважаючи його головним елементом великого герба України (Додаток 1.В).

Зображення Державного герба України поміщується на печатках органів державної влади і державного управління, грошових знаках та знаках поштової оплати, службових посвідченнях, штампах, бланках державних установ з обов'язковим додержанням пропорцій зображення герба, затвердженого пунктом І цієї Постанови»

Висновок: Таким чином, можна зробити висновки, що Герб поєднав сучасну історію України з Київською Руссю; досі немає точно тлумачення, що означає тризуб. Тут можна оперувати лише здогадками та версіями, оскільки наукового тлумачення, яке б опиралося на факти, архіви, документи немає. Автори релігійних версій, розповідає Андрій Гречило, фахівець у галузі геральдики та вексилології, старший науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського НАН України, стверджують, що тризуб символізує трисуття. Нібито - це схематизоване і стилізоване зображення голуба, як символу Святого Духа, чи іншої птиці. Наприклад, популярною є версія, нібито тризуб - сокіл, який пікірує на здобич. Сто років тому в українському гербі роздивилися слово "ВОЛЯ". Це те, до чого завжди прагнули українці - жити вільно та вольно на своїй землі. Тому, у важкі часи сьогодення, для українського народу, вважається правильною остання версія (Додаток 1.Г) В Україні 19 лютого святкують День Державного герба.

1.2. З історії походження Державного Прапора України

Походження слова «прапор» також має декілька версій. Вважають, що слово «прапор» бере свій початок в давньоруські часи зі староцерковнослов'янської мови, де прапоръ походить від прасл. «proproгъ» (відповідає питомому давньорус. Поропоръ) [1]

Державний Прапор - державний символ певної країни. Як правило - це стяг правильної геометричної (частіше трикутно-клинової, чотирикутної та пізніше прямокутної) форми із особливим забарвленням. Кольори прапора відображають національні традиції, які характеризують певну територію

протягом тривалого історичного періоду.

Що символізують синьо-жовті кольори? Жовто-блакитні барви символізували Київську Державу ще до християнізації Русі. Майже всі герби міст Київщини та інших міст прикрашалися жовто-блакитними кольорами. З XVIII століття полкові й сотенні козацькі прапори Війська Запорозького вироблялися з блакитного полотнища, на якому жовтою фарбою наносився хрест, зброя, постаті святих. Так, історично жовто-блакитний колір прапору був символом боротьби за національні й соціально-економічні права українського народу, а за часів незалежності став Державним Прапором України.

Державний прапор – є символом віковичного прагнення до миру, праці та багатства рідної землі. Державний Прапор, як символ країни, є втіленням національної єдності, традицій державотворення, історії та сьогодення.

Український прапор – це символ пшениці в степах під блакитним покровом неба, який уособлює споконвічне прагнення українського народу до миру, спадковість поколінь, плідну працю на рідній землі та духовне відродження. Поєднання кольорів синього і жовтого може трактуватися багатозначно: це кольори сонця, Верховного божества наших предків, та води – основних життєдайних сил, це і чисте, мирне, безхмарне небо, яке є символом мирної праці і достатку, це основи українських традицій та звичаїв, це фрески наших Святинь- Софійського, Михайлівського соборів, Києво-Печерської Лаври в Києві, Свято-Успенської Почаївської Лаври на Тернопільщині.

Історія формування державного прапору України була довгою та непростю, мала багатогранність розвитку. Прослідкуємо як змінюється прапор, його зовнішній вигляд під час історичного розвитку українського народу в різні історичні періоди. Науковий співробітник інституту історії України НАН України Олександр Алфьоров вважає «Синій та жовтий кольори відомі були на території України ще за часів Русі, середньовічної Української держави. Але про об'єднання синього та жовтого кольорів в одному прапорі - тут треба говорити про середину 13 століття» [9]. Як було зауважено раніше найдавніші українські прапорні полотнища були трикутно-клинової форми. На рубежі XIII—XIV

століття з'явилися чотирикутні прапори з клиновими полотнищами на вільному кінці. Найбільш актуальними кольорами були червоний, далі білий, блакитний, жовтий. Були й поєднання кольорів. Найчастішими прапорними зображеннями були хрести, небесні світила та княжо-родові тризуби-двозуби. Древка були завершені наконечниками. Прапор Руської землі (Київської держави) був переважно червоний з золотим тризубом-двозубом, того чи іншого великого князівства, а пізніше корогва Галицько-Волинського князівства — блакитним полем з золотим левом.

Прапор Великого князівства Литовського у XV столітті був червоний з золотим тризубоподібним родовим знаком Гедиміновичів, а з XV століття — червоний з зображенням білого лицаря на такому ж коні з золотою упряжкою, з мечем у правій руці і з блакитним щитом з подвійним золотим хрестом на лівому плечі.

Великого розквіту набуло українське прапорництво в героїчну козацько-гетьманську добу. За козацько-гетьманської доби з'являється такий прапорний колір, як малиновий. Дуже часто державними емблемами прапору були гетьманські корогви: перша — червона з зображенням Архистратига Михаїла і друга — з зображення герба того чи іншого гетьмана. Відповідав за прапор генеральний хорунжий.

У XVII столітті Гетьманщина користувалась прапорами з поєднанням різних кольорів, однак переважав червоний колір. Цікаве свідчення щодо кольорів козацьких полків наводить М. Грушевський, який описав, використовуючи певні історичні джерела битву під Гомелем 1651 року. «Наступ почався 4 червня, в неділю. О восьмій годині рано, при зміні варті, побачили спершу корогву червону з білим хрестом і білою обвідкою; потім показалася друга, червона корогва, а коло неї три білі, й дві чорні, і дві жовто-«облочисті» (блакитні — Б. Я.); під ними 8 тисяч козаків, кінних і піших, вибраного війська» [3]. Під час облоги Львова 1655 року за Хмельницьким несли одну червону корогву й другу- з образом св. Михаїла, що простромлює змія. «За цими корогвами, — писав польський міщанин,— ішли інші корогви, більш-менш, на них видно

було герби майже всіх дальніх воєвідств і повітів — окрім нашого білого орла в короні...».

У XVIII столітті стали переважати блакитні полотнища з золотими чи жовтими зображеннями гербів та частково інші ознаки, як небесні світила, зброя, постаті святих Михаїла, Юрія та інші. На лицевій стороні полкових і сотенних корогв і знамен була зображена національна емблема з козаком на золотому або жовтому щитовому полі блакитного полотнища, а на зворотній — полкова чи сотенна емблема відповідного кольору з певним зображенням. Великий Прапор Запорізької Січі був червоним. На лицевій стороні — білий Архістратиг Михаїл, а на зворотній — білий грецький хрест, оточений золотими сонцем, півмісяцем, зірками (Додаток 2.А).

На початку XX століття у Галичині Українські Січові Стрільці використовували жовто-блакитний прапор. Жовто-блакитне поєднання кольорів було і на прапорі Української Народної Республіки (Додаток 4). Після [1]періодично змінювалася на УССР (1923), УСРР (1927). У 1937 було створено новий прапор, червоний з золотими схрещеннями серпом і молотом, супроводженими ініціалами «УРСР». 21.11.1949 року Президія Верховної Ради УРСР ухвалила горизонтально розташованих смуг: верхньої — червоного кольору (2/3 ширини прапора), і нижньої — лазурного кольору з зображенням у верхній частині золотих серпа і молота і над ними — червоної п'ятикутної зірки, обрамленої золотою каймою (Додаток 2.Д).

У 1992 році розгорнулася дискусія щодо прапору України. Будь-який громадянин України міг виступити зі своїми пропозиціями. (див. додатки 7-9). С. Шевченко, заступник голови обласної краєзнавчої спілки у своїй статті в газеті «Кіровоградська правда» писав: «Ми прийшли усвідомлено до таких барв нашого прапора, які підтримала б більшість народу України шляхом волевиявлення усіх бажаючих і на підставі висновків у першу чергу науковців, істориків (але не партій і політиків)» [13], (Додаток 5). І тут слід відзначити, що сьогодні значна частина науковців, архівістів, істориків, літераторів, музейних працівників виступає в наукових виданнях, органах масової інформації, на

конференціях з ідеєю надання статусу державного синьо-жовтому прапору. Верховною Радою України 28 січня 1992 р. затвердила Державний Прапор України, як стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольорів, із співвідношенням ширини прапора до його довжини 2:3. За Конституцією України, ст. 20 - «Державний Прапор України - стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольорів»(Додаток 2.Ж).

Висновки: таким чином, сучасний синьо-жовтий прапор уперше публічно зафіксовано у Львові ще в 1848 році, але важливо пам'ятати, що саме ці кольори використовували на гербах руських земель, князів і шляхти ще в період раннього середньовіччя. Кольори прапора походять від герба Галицько-Волинської держави. Український прапор – це символ пшениці в степах під блакитною аркою неба, який уособлює споконвічне прагнення народу до миру, праці, краси та багатства рідної землі. Під нашим прапором відбулися три проголошення Української державності: 1917, 1941 та 1990 року; Помаранчева революція, Революція Гідності, а зараз ведеться війна проти російського агресора. За український прапор вбивають. За український прапор плачуть від щастя, коли ЗСУ його повертають в міста і села. Український прапор - це символ свободи і незалежності. Український прапор - це прапор перемоги.

РОЗДІЛ 2. ВІД ДЕРЖАВНОЇ СИМВОЛІКИ ДО СИМВОЛІКИ КІРОВОГРАДЩИНИ

2.1. Формування Державної символіки Кіровоградщини

Після розпаду в середині XIV ст. – Руського королівства (Галицько-Волинської держави) українські землі перебували у складі різних державних формувань. Протягом цього часу використовувалися герби окремих адміністративних територій. За період входження України до складу СРСР жодна область не використовувала власного герба чи прапора. Тільки з розвалом СРСР і становленням незалежної України розпочався процес формування символів адміністративних територій.

Особливості історії, традицій, звичаїв, національних, етнічних, релігійних та природних особливостей знайшло відображення в його символіці. Центральною фігурою герба та прапора Кіровоградщини є скіфський степовий орел - один із найдавніших зразків орлиної символіки, знайдений під час розкопок Мельгуновського кургану у 1763 році. Золоти й орел символізує рідну землю, спадковість її поколінь, духовне відродження. Золоте пшеничне колосся в оздобленні герба підкреслює багатство хліборобського краю, дубове листя – могутність і витривалість. Кольори символіки - синій, червоний (малиновий), золотий (жовтий) - підкреслюють давні козацькі традиції та багатство землі степової України. Проект Герб та прапора Кіровоградської області затверджено 29 липня 1998 року та 23 жовтня 1998 року рішенням Кіровоградської обласної ради від 29 липня 1998 року №24 та 23 жовтня 1998 року №38 [6].

2.1. 1. Символіка Кіровоградської області

Особливості історії та природи краю відображає його символіка. Центральною фігурою герба та прапора Кіровоградської області є скіфський степовий орел – один із найдавніших зразків орлиної символіки, знайдений під час розкопок Мельгунівського кургану у 1763 році. Золотий орел символізує рідну землю, спадковість її поколінь, духовне відродження. Золоте пшеничне колосся в оздобленні герба підкреслює багатство хліборобського краю, дубове листя – могутність і витривалість. Кольори символіки – синій, червоний, золотий (жовтий) – підкреслюють давні козацькі традиції та багатство землі степової України. На стрічці подано золотими літерами девіз: «З добром до людей» (Додаток 3.А).

Прапор Кіровоградської області затверджений 29 липня 1998 р. Прямокутне полотнище зі співвідношенням сторін 2:3, розділене вертикально на дві рівновеликі частини; від древка на малиновому полі жовтий степовий (скіфський) орел з повернутою до древка головою, з вільного краю – жовте поле (Додаток 3.Б).

Проект герба та прапора Кіровоградської області розробили В.Кривенко та К.Шляховий, В.Сибірцев. Символіка затверджена 29 липня 1998 р. та 23 жовтня 1998 р. рішенням Кіровоградської обласної ради від 29 липня 1998 року № 24 та 23 жовтня 1998 року № 38.

2. 1. 2. Символіка Олександрійського району та м. Олександрії

Герб Олександрійського району у синьому полі йде срібний кінь із золотими гривною і копитами та повернутою вбік головою; на золотій, віддаленій лускоподібній основі – червоні лук і стріла, покладені в балку; у лівій золотій скошеній главі – червоний лапчастий (козацький) хрест.

Червоний козацький хрест у лівій золотій скошеній главі нагадує про належність території теперішньої Олександрійщини до земель Вольностей Війська Запорозького та початком їх заселення (зимівники, козацькі сторожові пости). Крім основного символічного значення коня в геральдиці (потяг до волі,

діловитість, енергія, благородство та сміливість) у гербі Олександрійщини срібний кінь на золотій базі має конкретний зміст. Кінь був незамінним у походах та битвах запорозьких козаків, вояків Жовтого гусарського полку, який був розквартирований на території Олександрійщини, а також відіграв найважливішу роль у побуті селян-землеробів [8]. Крім того, присутність коня в гербі вказує на наявність в районі славнозвісного Лікарівського кінзаводу, на якому вирощують високопородних спортивних скакунів. Лук та стріла на золотій базі означають: мужність, непохитність та цілеспрямованість, мирні наміри та знання мети. Застосовані в гербі кольори символізують: синій – духовність та вірність; червоний – мужність та сміливість; золото – багатство та велич (Додаток 3.В).

Прапор Олександрійського району має прямокутне полотнище із співвідношенням сторін 2:3 горизонтально розділене на дві рівні частини: синю та жовту; у верхньому древковому куті – жовтий трикутник з накладеним червоним лапчастим хрестом; нижня жовта частина прапора, вільна. У прапорі застосовані ділення, кольори герба та козацький хрест [8]. (Додаток 3.Г).

Місто Олександрія як центр Олександрійської міської територіальної громади за офіційним тлумаченням засновано у 1746 році. Автори відповідного рішення спираються на тезу, що історія сучасного міста Олександрії Кіровоградської області є похідною від населеного пункту, який в історичних джерелах зазначено як хутір Усиківка, заснований виборним козаком Миргородського полку Війська Запорізького на Задніпровських територіях Гетьманщини – ранньомодерного військово-державного утворення українського народу, але Всім добре відомо, що з часів Нової Січі Олександрія відома як козацьке поселення Усівка. В 1784р. поселення перетворилось на повітове місто і отримало назву Олександрійськ, а згодом - Олександрія. Територія Олександрійщини завжди була центром найважливіших історичних подій. Хотілось би звернути увагу на події, які відбуваються на п. ХХ століття на Кіровоградщині та, зокрема, в сучасних землях Олександрійщини. У вирі військово-політичних подій п. ХХ століття опинилася і наша територія. В

1919р. – Олександрія стає центром протимосковського повстання шостої стрілецької дивізії під командуванням полковника Григор'єва., резиденції якого були Олександрія та Верблюжка. А 8 травня 1919 року на одній із площ Єлисаветграда отаман М. Григор'єв оголосив свій Універсал, у якому закликав до ліквідації більшовицької влади по всій Україні та встановлення влади рад на демократичній основі. І дуже приємно, що початок повстання був успішним. 9 травня повстанська армія розпочала наступ від Знам'янки-Олександрії-Куцівки на Катеринослав, але на жаль, більшовикам вдалося протягом двох тижнів ліквідувати заколот отамана.

Тоді Олександрія російського періоду входила до складу Херсонської губернії, тому у горішній частині перетятого щита, в золотому полі, герб Херсонський: в щиті зображений чорний двоголовий коронований орел, що тримає в правій лапі лаврову гілку, в лівій - полум'я; на грудях орла в лазуровому щитку означений золотий хрест з чотирма у горішній частині променями, а внизу маленьким перекладом; в долішній, розлогій - в зеленому полі три серпи, зближені до центру щита лезами і руків'ями обернені: два до горішніх кутів, а третій до основи щита, він був затверджений 7 листопада 1847 року (Додаток 3.Д). Проект Б.Кене. В результаті геральдичної реформи 1856 використання державної символіки в гербах міст і губерній було визнано неприпустимим. Придворний герольдмейстер Борис Кене розробив новий герб. В зеленому полі три срібних серпи з золотими ручками, обернених вістрями до середини. У вільній частині—герб Херсонської губернії. Щит увінчаний срібною міською короною з трьома вежками та обрамований двома золотими колосками, оповитими Олександрівською стрічкою. Цей герб затвердження не отримав (Додаток 3.Е).

Радянський період в історії - складний, неоднозначний та трагічний: утвердження тоталітарного режиму, репресії, нехтування правами і свободами людини, запровадження «пролетарської культури», заборона всього українського, голодомори, нищення церкви, героїзм і трагедія українців під час Другої світової війни, ідеологічне «зомбування» тощо.

Якщо згадати символіку цього періоду, то герб радянського періоду виглядав так: щит перетятий і напіврозтятий. У першій частині кілька разів розтятий червоним і чорним ротор в червоному колі зі срібним знаком бурого вугілля в ньому. Друга червона і третя лазурова частини стилізовані під зерна колосся. Автор - Анатолій Максимови Шурдук. Затверджений 27.08.1987р. рішенням N466 виконавчого комітету міської ради (Додаток 3.Є).

Герб 1994-2003 років: композиція герба символізує квітучий колос. У горішній половині щита в чорному полі стилізоване зображення роторного екскаватора, в центрі якого - прямокутник, що означає буре вугілля. Долішня частина щита має вигляд колоса кольорів Державного прапора України. Екскаватор означає, що вугілля добувається відкритим способом; символіка герба в цілому - що Олександрія з сільськогосподарського перетворилась у велике промислове місто. Автор - А.М.Шудрук., 21 липня 1994р. рішенням N291 сесії Олександрійської міської ради був затверджений (Додаток 3.Ж).

Сучасна хоругва, затверджена рішенням N326 24-ї сесії міської ради від 31 жовтня 2003 року: в квадратному полотнищі основою до древка розташований жовтий трикутник з малиновим лапчатим хрестом у центрі. Решта полотнища розділена на дві рівновеликі горизонтальні частини: верхня - малинова, нижня - зелена. Кольорова гама прапора відповідна гербовій. В центрі жовтого кольору елемент герба – малиновий лапчатий хрест [8] (Додаток 3.З).

Доля подарувала нам щасливу можливість народитись, жити в одному з найчудовіших куточків української землі. Її історія - це діяння людей, і звитяжна праця хлібороба й шахтаря, і мужність солдата, і слово вчителя, і думка вченого, і пісня, що йде від серця. Її зусиллями створені багатства краю, їх звершення, які уславляють Вітчизну, про свідчить наша символіка. Ми пишаємося досягненнями наших земляків, вищими навчальними закладами, які стали центром власних наукових шкіл, науково-експериментальних лабораторій, де працюють талановиті дослідники, пишаємося тим, що наш край - Батьківщина Василя Сухомлинського, край, який дав цілу плеяду відомих педагогів служіння майбутньому, людей творчих, сенсом життя яких є

виховання підростаючого покоління. Підтвердженням є опитування учнів нашої школи «Чи знаєш ти символіку?» [покликання](#) (Додаток 6).

ВИСНОВКИ

Державні символи є підтвердженням факту існування держави, її суверенітету та спрямовані на зміцнення її авторитету, зокрема під час проведення урочистих заходів та офіційних церемоній. Україна за період повномасштабної великої війни стала символом незламності та боротьби за свободу для усього цивілізованого світу. Упродовж історичного становлення Української держави синьо-жовтий прапор був символом боротьби за національні та соціальні права українського народу. Стяг пройшов довгий шлях від прапора Руської національної гвардії до національного символу незалежної країни, коли за часів Незалежності він став Державним Прапором України. 28 липня Україна вперше відзначила нове свято — День Державності. Тризуб — український символ, який зустрічався на нашій території з прадавніх часів. Найдавніше зображення, віднайдене археологами, датоване 10 століттям. Припускають, що в той час це був магічний знак роду, оберіг. Не забуваймо про те, що святими для кожного українця є символи української державності — як ними стали тризуб і синьо-жовтий стяг. Пам'ятаймо, чому такою важливою є золота скіфська пектораль, чому під час інавгурації президента України перед ним лежить Пересопницьке Євангеліє, як були створені та набули популярності найвідоміші музичні символи України. Синьо-жовті стяги майорять у різних куточках планети на знак підтримки життя і засудження смерті, яку несе за собою війна Росії проти України. Про наші міста-герої, звільнені від окупантів, знають на інших материках. А українські пісні співають поляки, естонці і навіть кенійці. За півроку повномасштабної війни сталися події, які набули символічного значення для українців. І цей перелік поповнюється ледь не щодня. Державна символіка має для кожного українця особливе значення, і останнім часом це помітно як ніколи. Сприйняття символів української

державності переосмислюється, вони стали дійсно народними, близькими та відомими у світі.

Не залишається поза увагою символіка рідного краю – Кіровоградщини, адже в ній відображено особливості історії, традицій, звичаїв, національних, етнічних, релігійних та природних особливостей.

На превеликий жаль, наше щасливе життя було зруйновано безпринципним розв'язуванням відкритої та повномасштабної війни Російської Федерації проти України. Символи сучасної країни, є втіленням національної єдності, честі та гідності українського народу. Вона (українська державна символіка) викликає смертельний та всеосяжний страх у нашого ворога. Особливого, великого значення набула Державна символіка у 2014 -2023 роках – це символ боротьби України з Кремлем, російським імперіалізмом, колобораціонізмом та зрадництвом. Тому й плакаймо, вивчаймо і зберігаймо наші СВЯТИНІ!

Публічний глум над державними символами України карається у встановленому законом порядку.

Слава Україні!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вікіпедія- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/](https://uk.wikipedia.org/wiki/Олександрійський_район), [https://uk.wikipedia.org/wiki/](https://uk.wikipedia.org/wiki/Олександрійський_район) Олександрійський район;
2. Володимир Винниченко. Відродження нації. (Історія української революції: 1917 р. – грудень 1919 р.). - Книга Роду, 2008. - 797 с.
3. Грушевський М. Історія України - Руси. - К., 1928.- Т. IX. - С. 225.
4. Драч, І.Ф. "Небесно-золотий наш стяг..." Сізіфів меч, або Гідронаука: [Вірш] / І.Ф.Драч // Анатомія блискавки: Поезія, проза. — Х., 2002. — С. 362, 366.
5. Жовто-блакитний чи синьо-жовтий? –[Електронний ресурс]. - Режим доступу:// <https://www.ar25.org/article/zhovto-blakytyny-chy-syno-zhovtyy.html>
6. Кіровоградщина. Історія рідного краю.(Текст): навчальний посібник (для загальноосвітніх навчальних закладів кіровоградської області:/за ред. І. А. Козир, - кіровоград:імекс-ЛТД,2012.- 304 с: іл.;
7. Конституція України, 1996 рік;
8. Міська символіка. Олександрійська міська рада. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://olexrada.gov.ua/gov_history/miska-symvolika.html
9. Прапор у часи України-Русі. Алфьоров О. –[Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/30449120.html>
10. Про День Державного прапора України: указ Президента України від 23 серпня 2004 р. № 987/2004 // Офіційний вісник України - 2004. - № 35.- С. 42.

11. Про Державний прапор України: постанова Верховної Ради України від 28 січня 1992 р. № 2076-ХП // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 19. Ст. 257.

12. Факти про Тризуб України. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [покликання](#)

13. Шевченко С. «Прапорові кольори України» // «Кіровоградська правда» - 1992 р. від 25 січня 1992 р. Олександрійський державний музей миру.

ДОДАТКИ

Додаток 1. Історія державного герба

Додаток 1. А. Тризуб Київської Русі

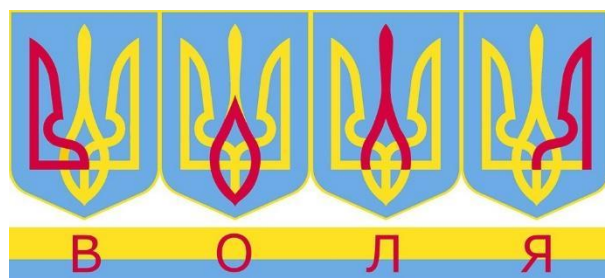
Додаток 1.Б. Герб УНР

Додаток 1.В. Державний Герб України

Додаток 1.Г. Державний герб –
Тризуб – «Воля»

Додаток 2. Історія державного прапора

Додаток 2. А. Козацькі прапори 1651 року

Додаток 2.Б. Варіанти прапора з
періоду УНР (1917)

- Додаток 2.В. Українська Народна Республіка (1920 – 1922)

Додаток 2.Д. Радянська Україна

Символіка Кіровоградщини

Додаток 3.А. Герб Кіровоградської області

Додаток 3.В. Герб Олександрійського району

Додаток 3.Д. Герб м. Олександрії 1847 року

Додаток 3.Є. Герб 1987 року

- Додаток 2.Г. Українська Народна Республіка (1917 – 1920)

Додаток 2.Ж. Сучасний прапор

Додаток 3.

Додаток 3.Б. Прапор

Кіровоградської області

Додаток 3.Г. Прапор

Олександрійського району

Додаток 3.Е. Герб 1856 року

Додаток 3.Ж. Герб 1994 року

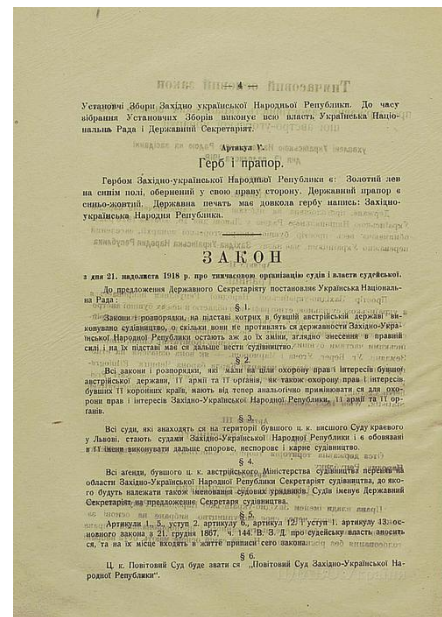
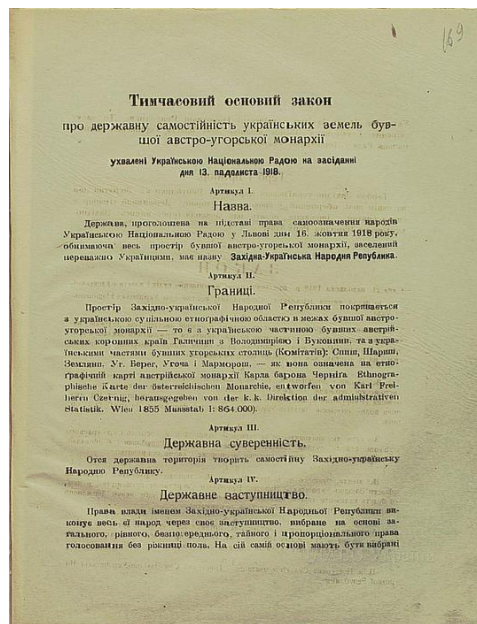

Додаток 3.3. Сучасні герб і прапор м. Олександрії

Додаток 4. Тимчасовий основний закон про державну

самостійність українських земель бувшої австро-угорської монархії (про створення Західно-Української Народної Республіки). 13 листопада 1918 р. ЦДАВО України, ф. 3505, оп. 1, спр. 35, арк. 169-169 зв.

Додаток 5. Стаття С. Шевченка, заступника голови обласної краєзнавчої спілки, «Прапорові кольори України». Олександрійський державний музей миру

Додаток 6. Результати опитування «Чи знаєш ти символіку?»

